

УДК 338.24

Л. С. ЛАРКА

АНАЛІЗ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Запропоновано семантичні диференціали для оцінювання системи соціального захисту населення України. Метою статті є аналіз організації соціального захисту пенсіонерів, багатодітних сімей, безробітних, постраждалих в наслідок аварії на ЧАЕС та інвалідів. Завданнями статті є обґрунтування показників оцінювання соціального захисту основних цільових аудиторій. Наведено статистичні дані щодо кількості пенсіонерів та розміру середньої пенсії, системи пільг для багатодітних сімей, динаміки рівня безробіття, фінансування потреб постраждалих від аварії на ЧАЕС та організації соціального захисту інвалідів. Зроблено висновок про необхідність удосконалення системи соціального захисту населення.

Ключові слова: соціальний захист, семантичний диференціал, соціальні гарантії, споживчий кошик, безробіття, пільги.

Предложены семантические дифференциалы для оценивания системы социальной защиты населения Украины. Целью статьи является анализ организации социальной защиты пенсионеров, многодетных семей, безработных, пострадавших от аварии на ЧАЭС и инвалидов. Задачами статьи является обоснование показателей оценивания социальной защиты основных целевых аудиторий. Приведены статистические данные о количестве пенсионеров и размере средней пенсии, системе льгот для многодетных семей, динамике уровня безработицы, финансирования потребностей пострадавших от аварии на ЧАЭС и организации социальной защиты инвалидов. Сделан вывод о необходимости усовершенствования системы социальной защиты населения.

Ключевые слова: социальная защита, семантический дифференциал, социальные гарантии, потребительская корзина, безработица, льготы.

The important of an integrated evaluation social protection of the population system is shown. Semantic differentials to estimate the system of social protection of population of Ukraine are proposed. The aim of the article is to analyze the organization of social protection of pensioners, large families, the unemployed, victims of the Chernobyl accident and the invalids. The objectives of the article are to study performance evaluation of social protection of the main target audiences. Evaluation of social protection of population held in such universal criteria such as the satisfaction of the payment size, ease of processing, the availability of legal advice. Specific criteria for the evaluation of social protection of pensioners, large families, the unemployed, the invalids and victims of Chernobyl are proposed. The statistical data on the number of pensioners and the average pension, the system of benefits for families with many children, the dynamics of unemployment, funding needs of the victims of the Chernobyl accident and the organization of social protection of invalids. The strengths of the social protection of the population and highlights problem areas that require special attention from the state are investigated. The conclusion about the need to improve the social welfare system is given.

Keywords: social protection, the semantic differential, the social guarantees, the consumer basket, unemployment, benefits.

Вступ. Соціально орієнтована ринкова економіка базується на принципі соціальної справедливості, що передбачає реалізацію функції захисту деяких шарів населення країни, які самостійно не можуть забезпечити собі гідний рівень життя. Держава встановлює певний рівень стандартів та норм, які дозволяють логічно обґрунтувати склад споживчого кошика, суму прожиткового мінімуму, мінімальної заробітної плати тощо. Перегляд складу споживчого кошика українця 11.10.2016 р. слід розглядати як позитивну тенденцію у сфері соціального захисту населення, оскільки саме цей показник відображає рівень розвитку соціально-економічної сфери держави та є базою для визначення соціальних гарантій. Суб'єктами системи соціального захисту населення є пенсіонери, багатодітні сім'ї, родини з дітьми, безробітні, інваліди, особи, що постраждали в наслідок ліквідації аварії на ЧАЕС. Виходячи з багатовекторності соціального захисту населення України, актуальним завданням залишається аналіз ефективності реалізації функцій системи соціального захисту.

Аналіз останніх досліджень та літератури. Організація соціального захисту населення України регулюється певними принципами [1]. Результатом ефективної системи соціального захисту є позитивні тенденції у демографічній площині [2]. Аналізу організації соціального захисту окремих верств населення присвячено досить велика кількість публікацій. Постійний моніторинг значення основних соціальних гарантій обумовлює дослідження

середнього рівня пенсій, пільгового забезпечення багатодітних родин, рівня безробіття тощо. Разом з тим, актуальною проблемою залишається комплексне оцінювання ефективності функціонування системи соціального захисту в Україні.

Метою статті є визначення переваг та недоліків в організації соціального захисту таких соціально незахищених верств населення, як пенсіонери, багатодітні сім'ї, безробітні, ліквідатори наслідків аварії на ЧАЕС та інваліди.

Постановка проблеми. Завданнями статті є оцінювання за допомогою семантичних диференціалів організації соціального захисту окремих шарів населення України.

Матеріали досліджень. Для розроблення семантичного диференціалу оцінювання організації соціального захисту пенсіонерів необхідно дослідити ситуацію, яка склалася в теперішній час у сфері пенсійного забезпечення. В Україні кількість пенсіонерів на початок 2016 р. склала 12297000 осіб, що на 1,2 % більше, ніж на початок 2015 року. Середня пенсія в Україні на початок 2016 р. склала 1699,5 грн., тоді як на початок минулого року її розмір становив 1581,5 грн. Діюча в Україні система пенсійного забезпечення не може задовольнити в повному обсязі потреби пенсіонерів. Тому уряд пропонує провести пенсійну реформу, ключовим елементом якої є введення накопичувальної пенсійної системи за зразком європейських країн [3].

Семантичний диференціал організації пенсійного забезпечення наведено у табл. 1.

© Л. С. Ларка, 2016

Оцінки в диференціалі отримані експертним шляхом. В якості експертів виступали, як безпосередньо пенсіонери, так і пересічні громадяни. Результати опитування були перевірені на ступінь узгодженості думок за допомогою критерію Пірсона.

Таблиця 1 – Семантичний диференціал оцінювання пенсійного забезпечення

Показник	Бали					Показник
	1	2	3	4	5	
Низька задоволеність розміром пенсії						Висока задоволеність виплати пенсії
Затримки у виплаті пенсій						Регулярність виплат пенсій
Складність коригування розміру пенсії						Гнучкий механізм коригування розміру пенсій
Низький рівень мотивації працюючих пенсіонерів						Високий рівень мотивації працюючих пенсіонерів
Негативне ставлення до пенсійної реформи						Позитивне ставлення до пенсійної реформи

З даних табл. 1 можна зробити висновки:

- розмір пенсій однозначно не задовольняє основних потреб людей похилого віку;
- періодично виникають складності в отриманні пенсії, але разом з тим слід відзначити, що ці затримки не такі великі, які спостерігалися у 90-ті роки, коли отримання виплат затримувалося на декілька місяців;
- досить високу оцінку маємо за показником «коригування розміру пенсії», це можна пояснити ефективною комунікацією з державними відділеннями Пенсійного фонду, наявністю «гарячих» ліній;
- рівень мотивації працюючих пенсіонерів має доволі низьку оцінку, що пояснюється практикою відрахування частки пенсії у працюючих пенсіонерів, а також змінами ставлення до працюючих пенсіонерів у суспільстві: замість поваги за досвід роботи, певні традиції на підприємстві маємо скептичне ставлення до кваліфікації кадрів пенсійного віку;
- однозначного ставлення до пенсійної реформи не маємо, середній рівень оцінки свідчить про сподівання на ефективність заявленої пенсійної реформи, але деяка частка скептицизму вносить свої корективи.

Наступним напрямом оцінювання ефективності системи соціального захисту населення є багатодітні сім'ї. Українців з кожним роком стає все менше. За роки незалежності населення України скоротилося з 51838500 осіб у 1990 році до 42760500 осіб у 2015 році. Природне скорочення населення України, за даними Державного комітету статистики, у 2015 році досягло – 183012 осіб. Відповідно до доповіді ООН, кожне третє домогосподарство з дітьми перебуває за межами бідності, наявність однієї дитини підвищує ризик бідності за відносним критерієм на 17 %, а наявність трьох і більше дітей – вже на 42 % [5].

Стан з пільгового забезпечення багатодітних родин досить непоганий. Багатодітним сім'ям існує 50 % знижка на оплату квартплати, опалення, передбачених законодавством України (21 м² на кожного з сім'ї); 50 % знижка на всі комунальні послуги (газ, вода, світло). Якщо в квартирі немає центрального опалення, також 50 % знижка на вартість палива. Сім'я, у якої більше п'яти дітей, має право отримати квартиру з житлового фонду соціального призначення. Багатодітна родина має 50 % знижку плати за користування квартирним телефоном. Діти з багатодітних сімей мають право безкоштовно їздити в усіх видах міського транспорту (крім таксі), а також в водному і залізничному транспорті, автобусах і маршрутках, незалежно від відстані. Малюки з багатодітних сімей мають право на безкоштовне оздоровлення та відпочинок за Законом України "Про відпочинок та оздоровлення дітей"; безкоштовні ліки за призначенням лікаря; позачергове обслуговування в лікувально-профілактичних закладах, аптеках, госпіталізації; щорічне медичне обстеження, диспансеризацію, а також повну компенсацію витрат на зубопротезування.

Багатодітні сім'ї, які мають більше ніж п'ять дітей, мають додаткові пільги. Діти таких сімей мають пільгові умови на вступ у державні та комунальні заклади. Також, ці діти звільняються від плати за навчання у вищих закладах комунальної та державної форми власності всіх рівнів акредитації. Працюючій жінці, яка має більше трьох дітей, є матір'ю-одиначкою або чоловікові, який виховує малюка без дружини, відтепер додатково щорічно оплачується відпустка протяжністю 10 календарних днів без неробочих і святкових днів. Жінкам, які народили та виховали більше п'яти дітей до шестирічного віку, дається пенсія за особливі заслуги перед країною. Також враховуються малюки, усиновлені в установленому законом порядку. Крім пільг багатодітним сім'ям такі родини отримують всі види матеріальної допомоги, передбачені законом для сімей з дітьми: допомоги по народженню дитини, по догляду за дитиною до трьох років, малозабезпеченим сім'ям, якщо сім'я належить до цієї категорії [4]. Семантичний диференціал оцінювання соціального захисту таких сімей наведено у табл. 2.

Таблиця 2 – Семантичний диференціал оцінювання соціального захисту багатодітних сімей

Показник	Бали					Показник
	1	2	3	4	5	
Обмежена кількість пільг						Велика кількість пільг
Складність оформлення допомоги						Простота оформлення допомоги
Низька задоволеність виплатами						Висока задоволеність виплатами
Затримка виплат						Своєчасність виплат
Недоступність юридичної консультації						Доступність юридичної консультації

З даних табл. 2 можна зробити висновки:

– кількість пілг для багатодітних сімей високо оцінюється цільовою аудиторією;

– досить високу оцінку маємо за показником складності оформлення допомоги, що є позитивним моментом;

– безпосередньо розмір виплат не задовольняє багатодітні сім'ї, оскільки темпи збільшення виплат набагато відстають від темпів інфляції;

– останнім часом спостерігається значна затримка виплат при народженні дитини, що негативно відбивається на розмірі родинного бюджету;

– доступність юридичної консультації досить високо оцінена, оскільки постійні зміни в законодавчому просторі вимагають постійного моніторингу актуальності дій відповідних норм, що регулюють надання пілг багатодітним сім'ям.

Для оцінювання соціального захисту безробітних проведемо дослідження динаміки рівня безробіття (див. табл. 3).

Таблиця 3 – Рівень безробіття в Україні

Рік	Всього населення, тис. осіб	Економічно активне населення, тис. осіб	Безробітне населення, тис. осіб	Рівень безробіття, %
2000	48923,2	21150,7	2630,0	12,4%
2001	48457,1	20893,6	2440,3	11,7%
2002	48003,5	20669,5	2128,6	10,3%
2003	47622,4	20618,1	1994,0	9,7%
2004	47280,8	20582,5	1888,2	9,2%
2005	46929,5	20481,7	1595,2	7,8%
2006	46646,0	20545,9	1513,7	7,4%
2007	46372,7	20606,2	1416,7	6,9%
2008	46143,7	20675,7	1424,0	6,9%
2009	45962,9	20321,6	1956,6	9,6%
2010	45778,5	20220,7	1784,2	8,8%
2011	45633,6	20247,9	1731,7	8,6%
2012	45553,0	20393,5	1656,6	8,1%
2013	45426,2	20478,2	1576,4	7,7%
2014	42928,9	19035,2	1847,1	9,7%
2015	42760,5	17396,0	1654,0	9,5%

Як свідчать дані Державної служби статистики України, ситуація на ринку праці залишається напруженою та супроводжується скороченням попиту на робочу силу. Чисельність безробітних у I півріччі 2015 року становила 1,7 млн. осіб. Рівень безробіття становив 9,2 %, а серед осіб працездатного віку – 9,6 % економічно активного населення. Серед молоді у віці до 25 років рівень безробіття залишається більш як удвічі вищим, ніж в середньому по країні – 21,3 % економічно активного населення. Послуги державної служби зайнятості отримали понад 1,2 млн. безробітних громадян, у тому числі з початку року звернулися за допомогою у працевлаштуванні та отримали статус безробітного 698,3 тис. осіб. За допомогою державної служби зайнятості отримали роботу 630,9 тис. осіб, у тому числі 397,9 тис. зареєстрованих безробітних, з яких кожний четвертий належав до соціально вразливих категорій населення, включаючи внутрішньо переміщених осіб та учасників АТО [7].

Семантичний диференціал оцінювання ефективності соціального захисту безробітних наведено у табл. 4.

Таблиця 4 – Семантичний диференціал оцінювання соціального захисту безробітних

Показник	Бали					Показник
	1	2	3	4	5	
Складність оформлення допомоги						Простота оформлення допомоги
Відсутність допомоги в пошуку роботи						Допомога в пошуку роботи
Відсутність можливості перекваліфікації						Можливість перекваліфікації
Недоступність юридичної консультації						Доступність юридичної консультації
Відсутність психологічної допомоги						Наявність психологічної допомоги

З даних табл. 4 можна зробити висновки:

– оформлення допомоги оцінюється доволі високо, що свідчить про ефективну роботу Державної служби зайнятості в цьому напрямку;

– допомога в пошуку робочих місць носить формальний характер, оскільки реальне працевлаштування через службу зайнятості складає незначний відсоток у порівнянні з діяльністю рекрутингових агенцій;

– найсильнішими сторонами служби зайнятості є можливість перекваліфікації безробітних та доступність юридичної консультації, маємо за цими показниками найвищі оцінки;

– невисоку оцінку отримав показник «психологічна допомога», що свідчить про доцільність удосконалення цього напрямку роботи з безробітними.

Проаналізуємо далі ситуацію з захистом інтересів ліквідаторів аварії на ЧАЕС. Аварія на Чорнобильській АЕС є найтяжчою за всю історію людства техногенною катастрофою, внаслідок якої було опромінено більше 145 тис. км² території України, Білорусі та Російської Федерації, постраждало понад 5 мільйонів людей, забруднено радіоактивними нуклідами близько 5 тисяч населених пунктів зазначених країн, з них на території України – 2218 селищ та міст з населенням приблизно 2,4 млн. людей.

Станом на 1 січня 2016 р. в Україні налічується 1961904 громадян, що мають статус постраждалих від Чорнобильської катастрофи, у тому числі 108530 інвалідів і 418777 дітей. Понад 35 тис. родин одержують пілги через втрату годувальника, смерть якого пов'язана з Чорнобильською катастрофою.

Міністерство соціальної політики не змогло у минулому році використати майже 6,7 млрд.грн., що були виділені їм з Держбюджету (при плані – 87,1 млрд.грн. використано лише 80,5 млрд.грн.).

Розміри грошової допомоги встановлені в абсолютних сумах і не змінювалися протягом 18 років, незважаючи на постійне зростання мінімальної заробітної плати і вже у 2014 році згідно даних аудиту Рахункової палати України вони були меншими майже в 230 разів від визначених законодавством. Зазначене призводило до масових звернень громадян до судів. Станом на 1 січня 2015 року постраждалими громадянами подано 91 тис. позовів щодо виплати грошової допомоги, а сума, яка за позовами підлягала виплаті, становила 162,4 млн. гривень. У 2014 році з програми «Комплексне медико-санітарне забезпечення та лікування онкологічних захворювань із застосуванням високовартісних медичних технологій громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» не використано 1,3 млн. грн.. А на 2015 рік на ці цілі передбачається на 14,1 млн. грн. більше призначень попереднього року (60,3 млн.грн.). Але в минулому і в цьому році ніхто не отримав безкоштовне лікування із застосуванням високовартісних медичних технологій.

Порядок використання цих коштів взагалі нікому в державі не зрозумілий. На жоден запит за роз'ясненнями фахівці Мінсоцполітики відповіді не можуть дати. Згідно цього порядку кошти повинні використовувати обласні департаменти соціального захисту населення. Але ніхто не прописав ні як купувати, ні що купувати, адже в цих Департаментах відсутні медики, відсутні місця для збереження медикаментів, тощо. В результаті, замість серйозних медпрепаратів купуються супутні медичні та навіть немедичні вироби, і хворі люди вмирають або лікуються за власний кошт [8].

Семантичний диференціал для оцінювання соціального захисту чорнобильців наведено в табл. 5.

Таблиця 5 – Семантичний диференціал оцінювання соціального захисту ліквідаторів наслідків аварії на ЧАЕС

Показник	Бали					Показник
	1	2	3	4	5	
Низький рівень задоволеності розміром допомоги						Високий рівень задоволеності розміром допомоги
Недоступність медичного обслуговування						Доступність медичного обслуговування
Низька якість медичного обслуговування						Висока якість медичного обслуговування
Невелика кількість пілг						Велика кількість пілг
Недоступність юридичної консультації						Доступність юридичної консультації

З даних табл. 5 можна зробити висновки:

- розмір допомоги не задовольняє цільову аудиторію, більш того: вже виділені кошти на соціальні заходи в цьому напрямі нерационально витрачаються або не витрачаються зовсім;
- доступність та якість медичного обслуговування залишають бажати кращого;

– кількість пілг не відповідає потребам цільової аудиторії;

– єдиний показник, що отримав високу оцінку – доступність юридичної консультації.

Для України проблема соціального захисту інвалідів є особливо значущою у зв'язку зі стійкою тенденцією до зростання частки інвалідів у загальній структурі населення. Якщо на початку 90-х рр. минулого століття загальна чисельність інвалідів в Україні становила близько 3% усього населення, або 1,5 млн. осіб, то в 2008 р. їх чисельність дорівнювала 2,65 млн. осіб, у тому числі 122,6 тис. дітей-інвалідів, тобто частка осіб цієї категорії в загальній структурі населення становить 5,3% усього населення, відповідно їх кількість зросла майже в 1,6 рази. Збільшення кількості людей з інвалідністю зумовлене суперечливим соціально-економічним розвитком українського суспільства, який знизив рівень життя більшості людей, незадовільним станом системи охорони здоров'я, недостатньою безпекою та охороною праці, низьким рівнем екологічної культури, наявністю різноманітних катаклізмів – природних, екологічних, воєнних, зокрема наслідки Другої світової війни, війн в Афганістані та на інших територіях, Чорнобильської катастрофи. В Україні кожен 18-й громадянин – інвалід, тобто людина, яка потребує допомоги та підтримки від держави не лише в грошовому еквіваленті, а й особливого планування житла, облаштування під'їздів, громадського транспорту, забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, виробами медичного призначення, сприяння у здобутті освіти, професійних знань, працевлаштування, медичних і культурних послуг [9]. Семантичний диференціал для оцінювання соціального захисту інвалідів наведено в табл. 6.

Таблиця 6 – Семантичний диференціал оцінювання соціального захисту інвалідів

Показник	Бали					Показник
	1	2	3	4	5	
Недоступність медичного обслуговування						Доступність медичного обслуговування
Низький рівень ергономічності транспорту						Високий рівень ергономічності транспорту
Низька якість обслуговування соціальними працівниками						Висока якість обслуговування соціальними працівниками
Незначна кількість пілг						Значна кількість пілг
Недоступність юридичної консультації						Доступність юридичної консультації

З даних табл. 6 можна зробити висновки:

- найбільш турбує інвалідів питання рівня ергономічності транспорту;
- рівень медичного обслуговування оцінюється вищим балом;
- високі оцінки отримали параметри «кількість пілг» та «доступність юридичної консультації».

Висновки. Проведений аналіз системи соціального захисту населення України за допомогою семантичних диференціалів дозволив зробити висновки, як в цілому за усіма напрямками, так і за окремими аспектами. Сильною стороною системи соціального захисту є правовий аспект: доступність юридичної консультації та оформлення допомоги. Механізм оформлення допомоги прозорий, консультації надаються своєчасно і в повному обсязі. Слабка сторона системи соціального захисту – організація фінансування соціальних допомог.

Список літератури

1. Ларка Л.С. Принципи формування державних соціальних стандартів і нормативів / Ларка Л.С. // Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я: Тези доповідей XXIII міжнародної науково-практичної конференції, Ч.ІІІ (20-22 травня 2015р., Харків) / за ред. проф. Сокола Є.І. – Харків, НТУ «ХПІ», С. 173.
2. Ларка Л.С. Соціальний аспект демографічної політики України / Ларка Л.С., Нелуб К.П. – // Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я: Тези доповідей XXIV міжнародної науково-практичної конференції, Ч.ІІІ (18-20 травня 2016р., Харків) / за ред. проф. Сокола Є.І. – Харків, НТУ «ХПІ», С. 203.
3. Средняя пенсия в Украине на начало 2016 года. – Режим доступа: <http://podrobnosti.ua/2116111-v-ukraine-rastet-chislo-pensionerov.html>. Дата звертання : 08 листопада 2016.
4. Пільги багатодітним сім'ям. – Режим доступа: <http://zrazok.pozovsud.com.ua/pilgi-bagatoditnim-sim-jam-pilgi-dlja-bagatoditnih>. Дата звертання : 08 листопада 2016.
5. Естественное сокращение населения Украины. – Режим доступа: <http://rian.com.ua/analytics/20160315/1006724472.html>. Дата звертання : 08 листопада 2016.
6. Уровень безработицы в Украине. – Режим доступа: <http://index.minfin.com.ua/people/unemploy.php>. Дата звертання : 08 листопада 2016.
7. Барішнікова О. Є. Ринок праці України: тенденції та особливості розвитку. / О.Є. Барішнікова. – Режим доступа: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2015/66.pdf. Дата звертання : 08 листопада 2016.
8. На захисті України: забуті проблеми чорнобильців. – Режим доступа: <http://sockraina.com/publikaciyi/25473>. Дата звертання : 08 листопада 2016.

9. Кравченко М. В. Актуальні проблеми соціального захисту інвалідів в Україні. / Кравченко М. В. – Режим доступа: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10kmvziu.pdf>. Дата звертання : 08 листопада 2016.

References (transliterated)

1. Larka L.S. Principi formuvannja dergavnih socialnih standartiv i normativiv [Principles of formation of state standards and regulations]. *Informacijni tehnologii: nauka, tehnika, tehnologija, osvita, zdorovje* [Information technology: science, engineering, technology, education, health]. Kharkov, 2015, p. 173.
2. Larka L.S., Nelub K.P. Socialnij aspekt demografichnoi politiki Ukraini [The social aspect of the demographic policy of Ukraine]. *Informacijni tehnologii: nauka, tehnika, tehnologija, osvita, zdorovje* [Information technology: science, engineering, technology, education, health]. Kharkov, 2016, p. 203.
3. *Srednaja pensia v Ukraine na nachalo 2016 goda*. [The average pension in Ukraine at the beginning of 2016]. Available at: <http://podrobnosti.ua/2116111-v-ukraine-rastet-chislo-pensionerov.html>. (accessed 08.11.2016).
4. *Pilgi bagatoditnim simjam*. [The benefits to families with many children]. Available at: <http://zrazok.pozovsud.com.ua/pilgi-bagatoditnim-sim-jam-pilgi-dlja-bagatoditnih>. (accessed 08.11.2016).
5. *Estestvennoe sokraschenie naselenija Ukraini*. [The natural decrease of Ukrainian population]. Available at: <http://rian.com.ua/analytics/20160315/1006724472.html>. (accessed 08.11.2016).
6. *Uroven bazrobotici v Ukraine*. [The unemployment rate in Ukraine]. Available at: <http://index.minfin.com.ua/people/unemploy.php>. (accessed 08.11.2016).
7. Barishnikova O.E. Rinok praci Ukraini: tendencii ta osoblivosti rozvitku. [The labor market in Ukraine: Trends and features of development]. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2015/66.pdf. (accessed 08.11.2016).
8. *Na zahisti Ukraini: zabuti problemi chernobilciv* [On the Protection of Ukraine: the forgotten problems of Chernobyl]. Available at: <http://sockraina.com/publikaciyi/25473>. (accessed 08.11.2016).
9. Kravchenko M.V. Aktualni problemi socialnogo zahistu invalidiv v Ukraini. [Actual problems of social protection of invalids in Ukraine]. Available at: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10kmvziu.pdf>. (accessed 08.11.2016).

Надійшла (received) 25.05.2016

Бібліографічні описи / Библиографические описания / Bibliographic descriptions

Аналіз системи соціального захисту населення України / Л. С. Ларка // Вісник Національного технічного університету „Харківський політехнічний інститут” (економічні науки). – Х.: НТУ „ХПІ”. – 2016. – № 28(1200) – С. 115-119. Бібліогр.: 9 назв. – ISSN 2519-4461

Анализ системы социальной защиты населения Украины / Л. С. Ларка // Вестник Национального технического университета „Харьковский политехнический институт” (экономические науки). – Х.: НТУ „ХПІ”. – 2016. – № 27(1200) – С. 115-119. Библиогр.: 9 назв. – ISSN 2519-4461

Analysis of the system of social protection of the population of Ukraine / L. S. Larka // Bulletin of National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" (economic sciences). – Kharkiv: NTU "KhPI". – 2016. – № 28(1200) – P. 115-119. Bibliogr.: 9. – ISSN 2519-4461

Відомості про автора / Сведения об авторе / About the Author

Ларка Людмила Сергіївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки і маркетингу НТУ «ХПІ», м. Харків; тел.: (098) 486-30-51; e-mail: assorti@ua.fm.

Ларка Людмила Сергеевна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры экономики и маркетинга НТУ «ХПІ», г. Харьков; тел.: (098) 486-30-51; e-mail: assorti@ua.fm.

Larka Ludmila Sergiivna – Candidate of Economic Sciences, the senior lecturer of economy and marketing chair, Kharkiv; tel.: (098) 486-30-51; e-mail: assorti@ua.fm.